

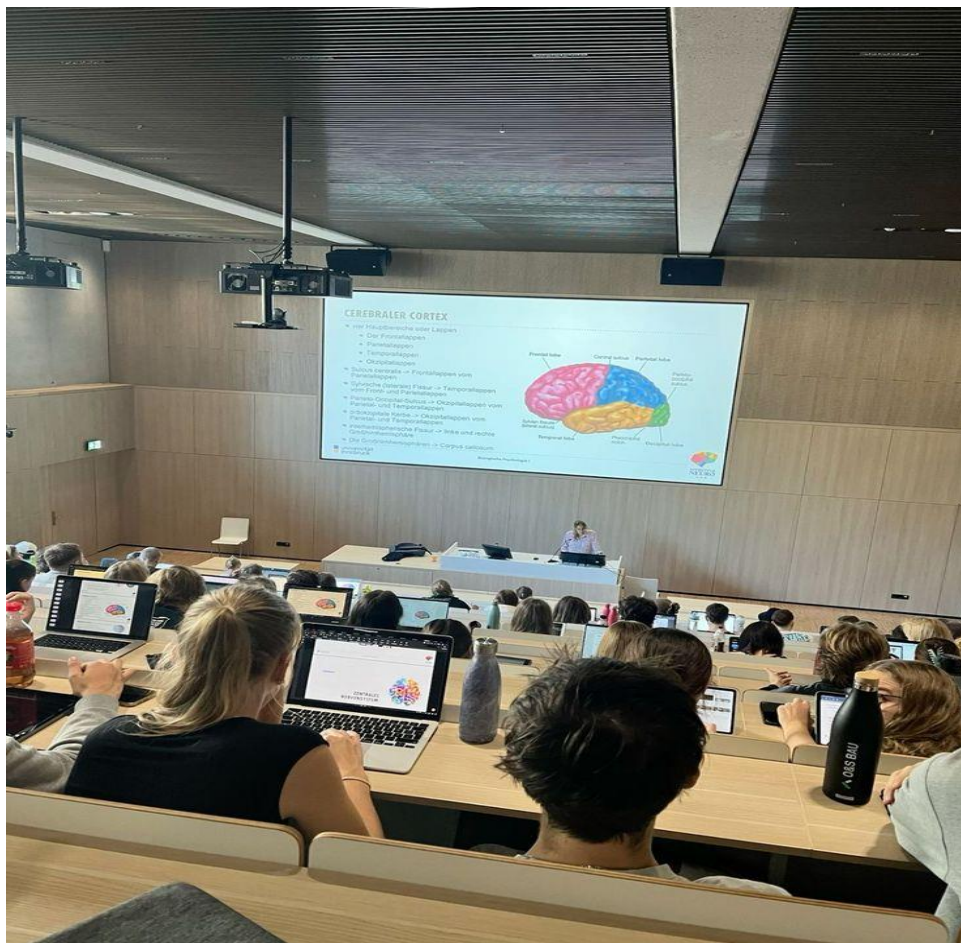

ВІДДІЛ

ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН: АДАПТАЦІЯ ТА ОНОВЛЕННЯ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

КАТАЛОГ ПРЕЗЕНТАЦІЙ:

матеріали науково-практичного семінару

Електронний освітній ресурс

21 травня 2026 року

м. Київ

MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DISCIPLINES: ADAPTATION AND RENEWAL IN CRISIS CONDITIONS

CATALOG OF PRESENTATIONS:

Materials of the Scientific and Practical Seminar Electronic Educational Resource

May 21, 2026

Kyiv

УДК: 378.016:37.015.3]:004.9]:316.485.26(477)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20417523>

Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
(протокол № 6 від 18 травня 2026 р.)

Рецензенти:

Спірін О.М. – доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України, директор
Інституту цифровізації освіти НАПН України

Котун К. В. – кандидат педагогічних наук, старший
дослідник, старший науковий співробітник відділу
зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти
дорослих ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України

Анотація. Електронний освітній ресурс «Каталог презентацій» – це систематизований комплекс мультимедійних матеріалів, спрямованих на модернізацію вищої та післядипломної освіти в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. Контент ресурсу фокусується на таких ключових векторах: розвиток компетентностей в умовах євроінтеграції, впровадження НуFlex-моделей навчання, інтеграція етики турботи та інклюзивного дизайну, моделювання групової взаємодії у цифровому просторі, застосування новітніх освітніх технологій та формування адаптаційного потенціалу педагога в кризових умовах.

ЕОР призначений для наукових і науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, керівників закладів вищої освіти та здобувачів освіти.

Ключові слова: електронний освітній ресурс, каталог презентацій, євроінтеграція, НуFlex-модель, інклюзивний дизайн, етика турботи, групова взаємодія, цифровізація освіти, адаптаційний потенціал, кризові умови

<https://www.pinterest.com/pin/860046860127977270/>

Abstract. The Electronic Educational Resource "Catalog of Presentations" is a systematized complex of multimedia materials aimed at modernizing higher and postgraduate education under the conditions of martial law and the post-war reconstruction of Ukraine. The resource content focuses on the following key vectors: competency development in the context of European integration, implementation of HyFlex learning models, integration of the ethics of care and inclusive design, modeling of group interaction in the digital space, application of the latest educational technologies, and formation of the educator's adaptive potential in crisis conditions.

The EER is intended for researchers, university professors, doctoral and postgraduate students, heads of higher education institutions, and higher education applicants.

Keywords: electronic educational resource, catalog of presentations, European integration, HyFlex model, inclusive design, ethics of care, group interaction, digitalization of education, adaptive potential, crisis condition.

<https://www.pinterest.com/pin/860046860127977270/>

ЗМІСТ

Іваницький Олександр Іванович

Концепція формування і розвитку компетентностей суб`єктів освітнього простору в умовах євроінтеграції

Лаврентьєва Олена Олександрівна

HyFlex-модель у викладанні педагогічних дисциплін: зарубіжний досвід адаптивної організації навчання

Булатов Валерій Анатолійович

Інтеграція етики турботи та інклюзивного дизайну в освіту педагогів

Оксана Саркісова Юрійвна

Моделювання групової взаємодії майбутніх фахівців у цифровому просторі

Федорчук Вікторія Вікторівна

Сучасні освітні технології у практиці професійної підготовки майбутніх педагогів

Остапювський Олександр Ігорович

Адаптаційний потенціал педагога в кризових умовах: ресурсність та стратегії

Поліщук Світлана Вікторівна

Цифрові та інтерактивні технології у викладанні психолого-педагогічних дисциплін в умовах невизначеності

Єршов Микола-Олег Володимирович

Трансформація дуальної ІТ-освіти в умовах війни: від навичок до ціннісного лідерства й національної безпеки

Булавина Олена Анатоліївна

Розвиток економічного мислення: кейси впровадження освітньої технології у професійній підготовці майбутніх викладачів

Лавріненко Олександр Андрійович

Методики вдосконалення зовнішньої техніки викладачів закладів вищої освіти: як правильно вести себе перед камерою і для чого потрібно цьому вчитися

Концепція формування і розвитку компетентностей суб'єктів освітнього простору в умовах євроінтеграції

Іваницький Олександр Іванович, доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої
діяльності Запорізького національного університету

ORCID: orcid.org/0000-0002-3351-0571

E-mail: ival01011958@gmail.com

Суть та концепція дослідження

Цілісна, багаторівнева система наукових положень відображає тісний взаємозв'язок методологічних орієнтирів, психологічних механізмів становлення та педагогічних технологій.

Основна мета концепції — підготовка конкурентоспроможного фахівця нового покоління, який здатний ефективно та мобільно діяти в сучасному європейському науково-освітньому просторі.

Методологічний рівень

Стратегічні напрями та вектори
формування компетентностей суб'єктів
освітнього простору

Ключові методологічні підходи

Системний підхід

Розглядає освітній простір як цілісну динамічну систему взаємодії учасників, де кожен елемент пов'язаний з іншими.

Компетентнісний підхід

Орієнтований на здатність особистості практично застосовувати знання та досвід відповідно до вимог Болонського процесу.

Особистісно орієнтований підхід

Зміщує фокус на студента як активного суб'єкта освітнього процесу, здатного до саморозвитку та автономії.

Аксіологічний підхід

Забезпечує формування системи цінностей європейського простору: свободи, демократії та поваги до різноманіття.

Психологічний рівень

Внутрішні чинники та механізми
розвитку особистості майбутнього
професіонала

Психологічні механізми

Становлення та автономія

Відображає поетапне професійне становлення, розвиток самосвідомості, рефлексії та здатності до усвідомленого вибору.

Формування автономії та саморегуляції забезпечує повну готовність до самостійного прийняття рішень у складних професійних ситуаціях.

Мотивація та адаптація

Трансформація навчальної мотивації у професійну та стійке прагнення до безперервного самовдосконалення.

Розвиток емоційного інтелекту, міжкультурної компетентності та критично важливих комунікативних soft skills.

Соціально- психологічна адаптація

Взаємодія в полікультурному просторі

Спрямована на інтеграцію суб'єкта у європейське освітнє та наукове співтовариство.

Розвиток емоційного інтелекту та комунікативних soft skills створює передумови для продуктивної міжнародної командної праці.

23.05.2026

Технологічний рівень

Педагогічні технології, форми та методи
практичного впровадження концепції

Технологічні орієнтири

Неперервна освіта

Концепція навчання протягом усього життя (Lifelong Learning) як ключова вимога ЄС до сучасного фахівця.

Цифровізація

Застосування цифрових платформ, хмарних сервісів та штучного інтелекту для підвищення доступності знань.

Партнерство

Діяльнісний підхід та педагогіка партнерства для спільного конструювання знань між викладачем і студентом.

Євроінтеграційний контекст

Нормативний орієнтир	Суть та ключова вимога	Вплив на підготовку фахівця
Стандарти ESG 2015	Рекомендації щодо внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти в Європейському просторі вищої освіти (ЕНЕА).	Системний моніторинг та модернізація навчальних планів.
Рамки кваліфікацій	Узгодження національних вимог до результатів навчання з європейськими освітніми дескрипторами.	Забезпечення академічної та професійної мобільності випускників.
Нова українська школа	Практичне поле впровадження компетентнісного підходу в Україні.	Орієнтація на підготовку педагога-модератора нового покоління.

Інтеграція та синергія рівнів

3

ОСВІТНІ РІВНІ

Єдина інтегрована система

Синергетичне поєднання методологічних підходів, психологічних механізмів та педагогічних технологій.

Забезпечує гармонійний зв'язок національних освітніх традицій із провідними європейськими стандартами, формуючи фахівця з високим рівнем конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці.

Результати

Монографія

5 статей (Skopus, WoS)

6 розділів монографій

43 статті у фахових виданнях

6 навчальних посібників

12 методичних рекомендацій

КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

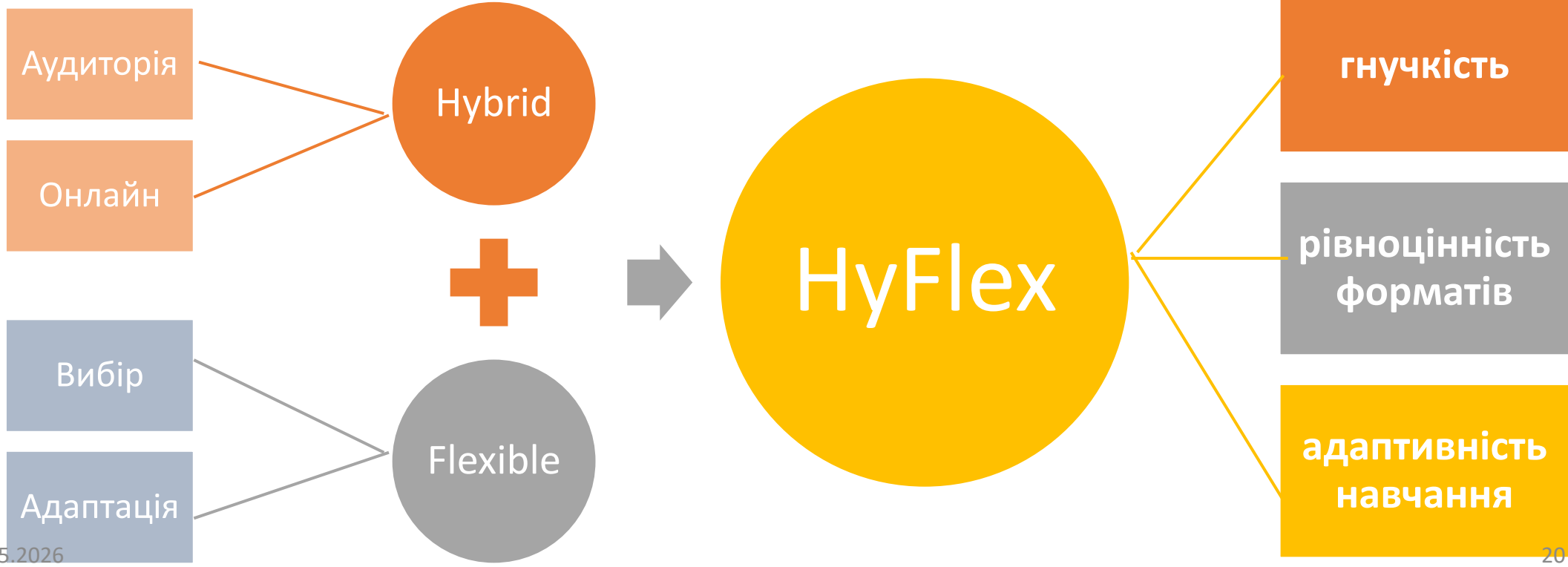
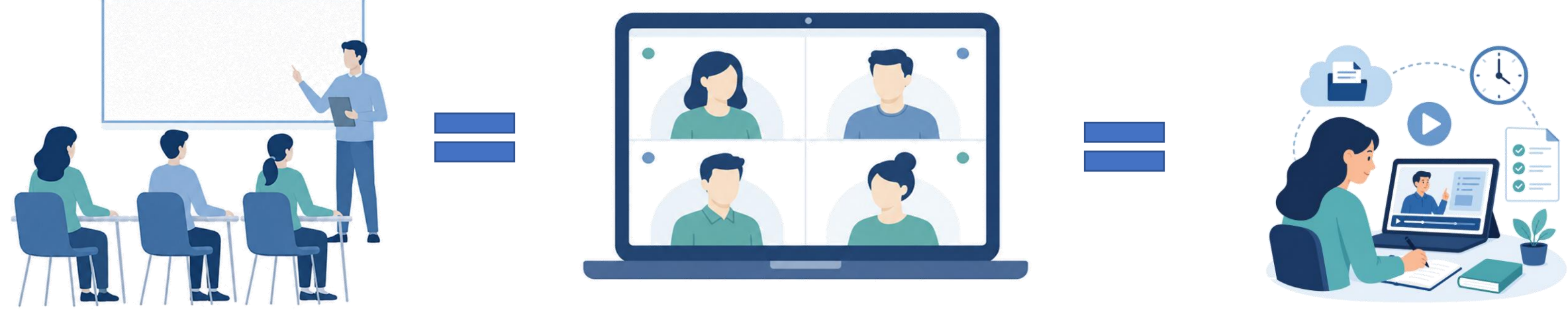
• VERITAS • CREATIO • LIBERTAS •

HyFlex-модель у викладанні педагогічних дисциплін: зарубіжний досвід адаптивної організації навчання

Лаврентьєва Олена Олександрівна –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
Криворізького державного
педагогічного університету

ORCID: [0000-0002-0609-5894](https://orcid.org/0000-0002-0609-5894)

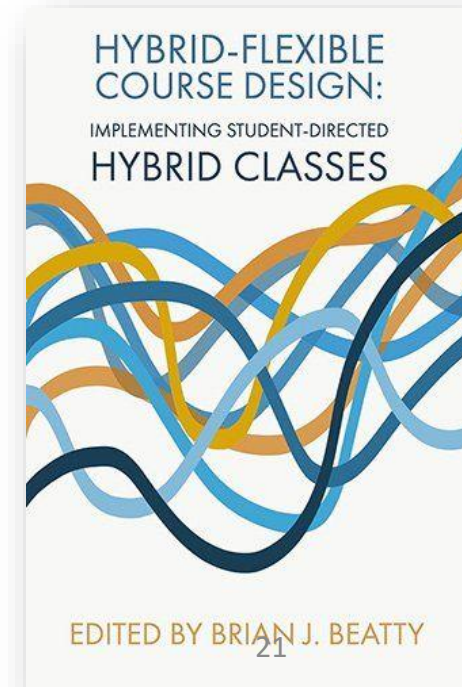
[E-mail: helav68@gmail.com](mailto:helav68@gmail.com)

Концептуальна основа HyFlex-моделі

Brian J Beatty

Гібридно-гнучкий дизайн курсу (Hybrid-Flexible Course Design)

Вибір студента (Learner Choice)

Рівноцінність форматів (Equivalency)

Повторне використання ресурсів (Reusability)

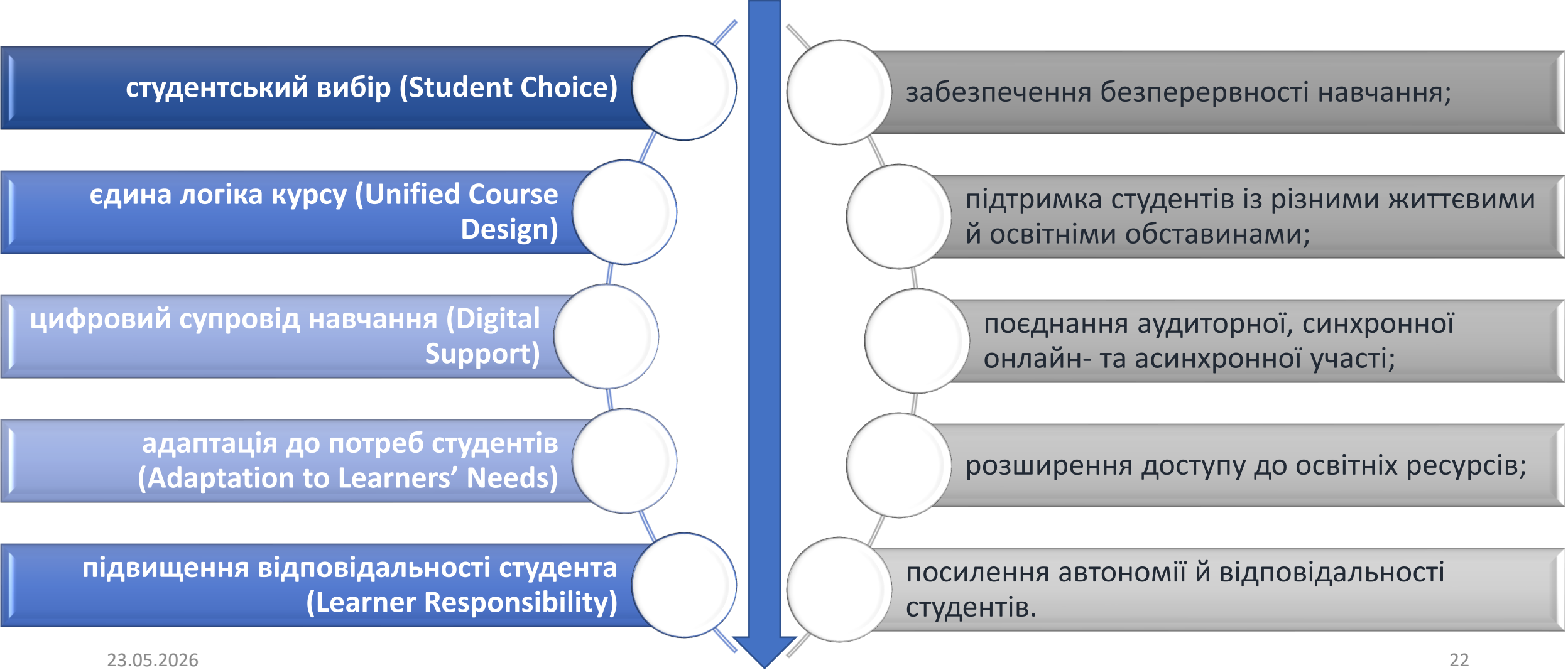

Доступність (Accessibility)

Гнучка взаємодія викладача і студентів (Flexible Interaction)

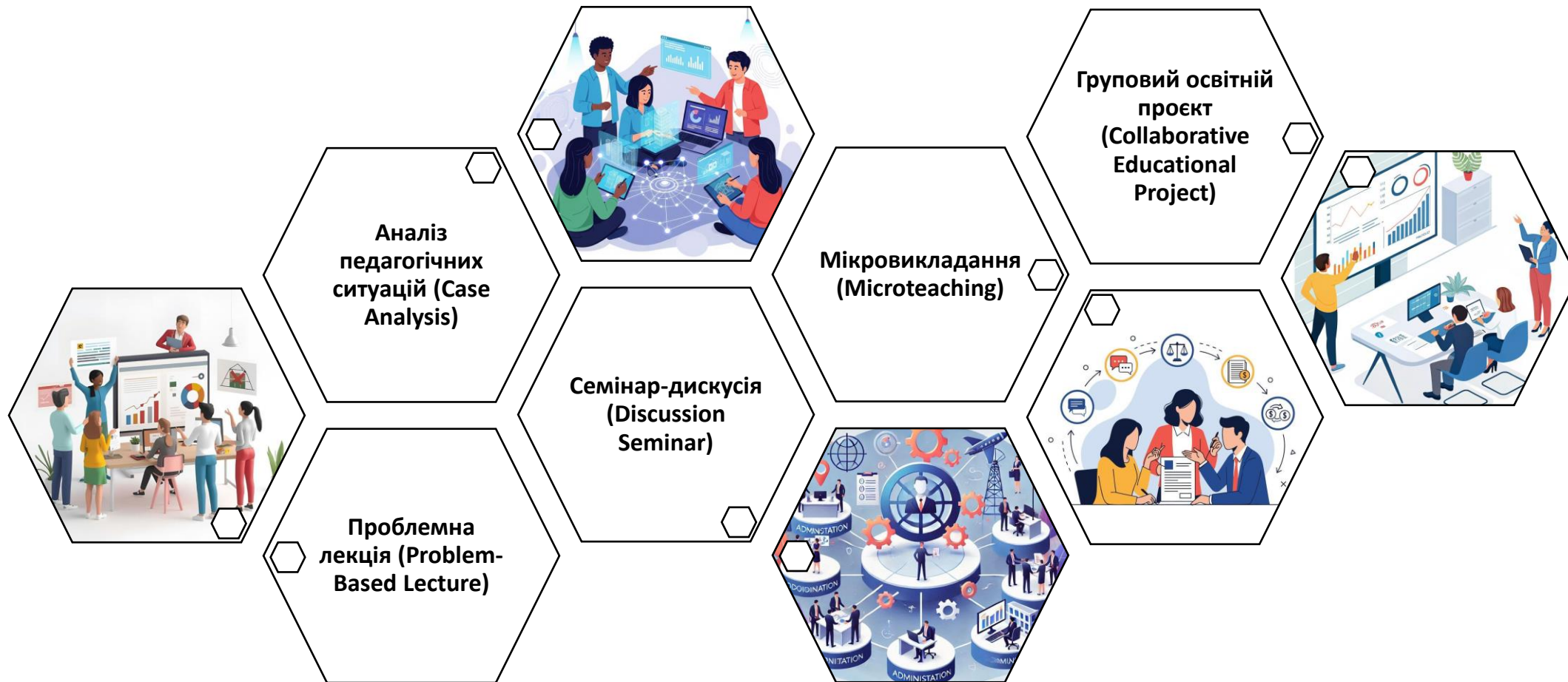
Зарубіжний досвід

Організація NuFlex-курсу

Викладання психолого-педагогічних дисциплін

Дидактичний потенціал HyFlex-моделі

Ризики й обмеження HyFlex-моделі

Підвищене навантаження на викладача

- необхідність одночасно готувати матеріали для кількох форматів участі.

Складність забезпечення рівноцінного досвіду

- аудиторна, онлайн- та асинхронна участь не завжди дають однакові можливості для взаємодії.

Цифрова нерівність студентів

- різний рівень доступу до техніки, інтернету й цифрових ресурсів.

Ризик зниження навчальної активності

- за асинхронної участі студент може відкладати виконання завдань або втрачати зв'язок із курсом.

Потреба у високій самоорганізації студентів

- свобода вибору формату потребує відповідальності, планування й самоконтролю.

Ідеї для української педагогічної освіти

**Гнучка організація
занять**

поєднання аудиторної, онлайн- та асинхронної участі студентів відповідно до реальних умов навчання.

**Підтримка
безперервності освіти**

збереження доступу до навчання за умов переміщення студентів, відключень електроенергії, безпекових обмежень.

**Оновлення
викладання
педагогічних
дисциплін**

використання кейсів, форумів, відеофрагментів, цифрових портфоліо, мікровикладання, рефлексивних завдань.

**Розвиток цифрової
культури майбутніх
педагогів**

формування досвіду роботи в LMS, участі в онлайн-взаємодії, використання цифрових ресурсів і комунікаційних інструментів.

**Формування
професійної гнучкості**

набуття досвіду організації навчання в різних форматах, що важливо для майбутньої педагогічної діяльності.

Висновки

				
<p>HyFlex є різновидом змішаного навчання (Blended Learning)</p> <ul style="list-style-type: none">але має власну концептуальну основу й принцип студентського вибору.	<p>Модель передбачає кілька форматів участі</p> <ul style="list-style-type: none">аудиторний, синхронний онлайн та асинхронний.	<p>Усі формати мають вести до спільних результатів навчання</p> <ul style="list-style-type: none">через єдиний зміст, завдання, критерії й цифровий супровід.	<p>Для педагогічних дисциплін HyFlex має особливу цінність</p> <ul style="list-style-type: none">бо дає змогу зберегти дискусію, аналіз ситуацій, мікрОВикладання, проєктну й рефлексивну діяльність.	<p>Зарубіжний досвід HyFlex може бути продуктивним для української освіти</p> <ul style="list-style-type: none">за умови методичного проєктування, технічної підтримки й виваженого використання цифрових технологій.

ІНТЕГРАЦІЯ ЕТИКИ ТУРБОТИ ТА ІНКЛЮЗИВНОГО ДИЗАЙНУ В ОСВІТУ ПЕДАГОГІВ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0832-2429>
E-mail: bulatov@ugi.edu.ua

23.05.2026

Створення інклюзивного простору це процес комплексний, що передбачає системну інтеграцію соціогуманітарних цінностей та інженерно-ергономічних рішень, де етика турботи виступає ціннісним фундаментом, а інклюзивний дизайн — практичним інструментарієм створення рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Етика турботи в інклюзивному дизайні – це підхід, що ставить людські потреби, емпатію та соціальну відповідальність у центр процесу створення продуктів, середовищ чи послуг. Він передбачає проектування не просто «для галочки» чи за сухими нормативами, а зі щирим розумінням унікального фізичного, сенсорного чи когнітивного досвіду кожної людини.

Філософія цього підходу передбачає проєктування не просто «для галочки» чи за сухими нормативами, а зі щирим розумінням унікального фізичного, сенсорного чи когнітивного досвіду кожної людини. Саме тому у контексті педагогіки ця моральна теорія набуває особливого значення.

Принципи етики турботи у створенні
інклюзивного простору початкової
освіти:

1. Принцип реляційності: простір
як капітал соціальних зв'язків

Реалізація в просторі:

- створення круглих інклюзивних
зон для спілкування та групової роботи, де
діти сидять обличчям один до одного
(незалежно від того, чи сидить дитина на
звичайному стільці, чи у кріслі колісному);

- проектування парних або
мобільних робочих місць, які легко
трансформуються для спільного виконання
завдань (наприклад, колаборативні парти)
тощо

Принципи етики турботи у створенні інклюзивного простору початкової освіти:

2. Принцип контекстуальності:
гнучкість замість універсального шаблону

Реалізація в просторі:

- зонування класу: наявність куточків усамітнення (сенсорних міні-зон, наметів із м'якими пуфами) для дітей із розладами аутистичного спектра (РАС) чи СДУГ, де вони можуть зняти емоційну напругу, не залишаючи класну кімнату;

- можливість трансформації освітнього простору (регульоване освітлення, мобільні ширми, трансформовані меблі), що адаптується під поточні потреби конкретної групи дітей.

Принципи етики турботи у створенні інклюзивного простору початкової освіти:

3. Принцип відповідальності за вразливість: безпека та тактильний супровід

Реалізація в просторі:

- проєктування безбар'єрних і безпечних шляхів руху (відсутність порогів, заокруглені кути меблів, протиковзке покриття);
- використання інтуїтивної навігації: для першокласників, які ще не вміють швидко читати, та дітей із когнітивними порушеннями замість текстових покажчиків використовуються кольорове маркування зон, зрозумілі піктограми та мікросхеми простору на рівні очей дитини.

Принципи етики турботи у створенні інклюзивного простору початкової освіти:

4. Принцип емпатії та мультисенсорного сприйняття

Реалізація в просторі:

- використання натуральних матеріалів (дерево, текстиль) та «тепліх», природних палітр кольорів (екологічний дизайн), що знижують рівень тривожності у дітей початкових класів;

- впровадження тактильних та звукових елементів: розвиваючі бізборди на стінах коридорів, фактурні поверхні для розвитку дрібної моторики, що допомагають дітям із порушеннями зору чи сенсорною дезінтеграцією краще орієнтуватися та почуватися впевнено.

Принципи етики турботи у створенні інклюзивного простору початкової освіти:

5. Принцип взаємності:
турбота про вчителя та асистента

Реалізація в просторі:

- створення ергономічних і комфортних робочих місць для вчителя та асистента безпосередньо в класі;
- проєктування рекреаційних зон для педагогів (вчительських кімнат психологічного розвантаження), де вони можуть швидко відновити внутрішній ресурс під час перерв.

Джоан Тронто (англ. Joan Tronto; 29 червня 1952 — американська феміністка, філософ, політолог, професор політичних наук університету Міннесоти, була професором жіночих досліджень та політичних наук в Хантерському коледжі Міського університету Нью-Йорка

Концепція етики турботи, представлена Джоан Тронто у книзі «Moral Boundaries: A Political Argument for an Ethic of Care» (1993) («Моральні межі: політичний аргумент на користь етики турботи» (1993)), артикулюється не як вроджена психологічна риса чи суто індивідуальна моральна чеснота окремого педагога, а як комплексний, соціально-політичний процес та інституційний імператив. Таке переосмислення вимагає виходу за межі побутового розуміння «жалю» чи «співчуття» і передбачає системне закріплення принципів безбар'єрності та взаємоповаги в освітній політиці, нормативно-правовій базі та архітектурно-дизайнерських стандартах вищої школи.

Фаза етики турботи	Педагогічний зміст фази	Просторово-дизайнерське втілення в школі
1. Уважність	Здатність педагога помічати і розпізнавати явні та приховані потреби учнів.	Організація зон спостереження та безперешкодного візуального контролю у класі.
2. Відповідальність	Прийняття рішення про необхідність задоволення виявленої просторової чи сенсорної потреби.	Ініціювання гнучких змін у плануванні кабінету (перестановка меблів, зміна освітлення).
3. Компетентність	Безпосередня фізична та дидактична робота з адаптації середовища під учня.	Використання асистивних технологій, регулювання ергономічних параметрів парт.
4. Реагування	Оцінювання вчителем того, як дитина сприйняла турботу і чи став простір зручнішим.	Моніторинг поведінки дитини в оновленому середовищі, фіксація рівня її тривожності.

На основі теоретичного аналізу обґрунтовано та систематизовано чотири базові класи бар'єрів, які виступають безпосереднім об'єктом інклюзивно-дизайнерського проектування:

1. Мікропросторові бар'єри – охоплюють ергономічні недоліки безпосереднього робочого місця учня та застаріле лінійне планування меблів у класі.
2. Макропросторові бар'єри – визначаються архітектурною недоступністю та відсутністю інтуїтивної навігації на рівні всієї шкільної будівлі.
3. Сенсорно-перцептивні бар'єри – зумовлені деструктивним впливом середовищних подразників (агресивне освітлення, шум, колірний дискомфорт) на психофізичний стан учнів.
4. Інформаційно-комунікативні бар'єри – виявляються у дидактичній ізолюваності контенту через відсутність асистивних технологій та альтернативних форматів подачі інформації.

Глибоке розуміння цієї типології дозволяє майбутньому вчителю перейти від абстрактного співчуття до дієвого архітектурно-педагогічного проектування. Практичним інструментом для цього стає систематичне впровадження воркшопів із дизайн-мислення в освіту педагогів, що допомагає їм аналізувати освітнє середовище через призму «карти емпатії» конкретного учня з особливими освітніми потребами. Завдяки такому підходу здобувачі педагогічних спеціальностей вчаться розробляти дворівневі системи навігації для початкової школи, що поєднують колірні коди та інтуїтивно зрозумілі піктограми.

Відповідно, майбутній учитель має володіти навичками адаптації електронних ресурсів згідно з міжнародними стандартами доступності вебконтенту (WCAG). Ця цифрова турбота на практиці виражається у використанні висококонтрастних інтерфейсів, шрифтів без засічок, альтернативних текстових описів для зображень та субтитрів до відеоматеріалів.

Проте людиноцентризм інклюзії має двосторонній вектор: водночас етика турботи, інтерпретована як інституційний імператив, захищає професійну гідність та психоемоційне здоров'я самого вчителя й асистента педагога. Адже систематизація умов праці в інклюзивному класі доводить, що синдром емоційного вигорання вчителів безпосередньо пов'язаний з ергономічною незахищеністю їхніх робочих місць. Тому підготовка лідерів освітнього процесу обов'язково включає розвиток компетентності з організації особистого робочого простору, обладнаного засобами зниження фізичного та психічного навантаження.

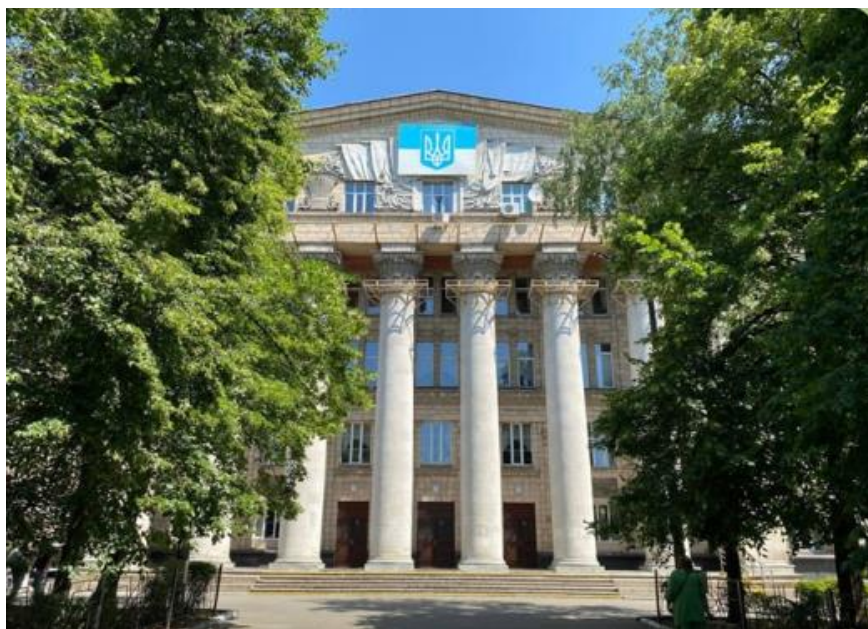
Для системної реалізації цих завдань впровадження етики турботи та інклюзивного дизайну в освітню політику вищої школи вимагає розробки нових інтегрованих курсів, таких як «Ергономіка інклюзивного класу», «Інклюзивний дизайн в початковій школі» та «Соціальна архітектура школи». Саме такі міждисциплінарні програми дозволяють подолати розрив між суто гуманітарною підготовкою вчителя та реальними викликами матеріального середовища сучасної школи.

ВИСНОВКИ

Інтеграція етики турботи та інклюзивного дизайну в підготовку педагогів дозволяє подолати розрив між теоретичною гуманітарною освітою та реальними викликами матеріального й цифрового середовища сучасної школи.

Впровадження п'яти базових просторових принципів (реляційності, контекстуальності, відповідальності, емпатії та взаємності) забезпечує трансформацію сухих інженерних стандартів безбар'єрності у гнучкий, сенсорно безпечний та людиноцентричний простір. Системна реалізація цієї моделі у вищій школі вимагає навчання вчителів долати мікро-, макро-, сенсорні та інформаційні бар'єри через практичні воркшопи з дизайн-мислення та впровадження нових інтегрованих курсів, як-от «Ергономіка інклюзивного класу» та «Соціальна архітектура школи».

МОДЕЛЮВАННЯ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

Саркісова О.Ю. , кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри педагогіки та психології
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

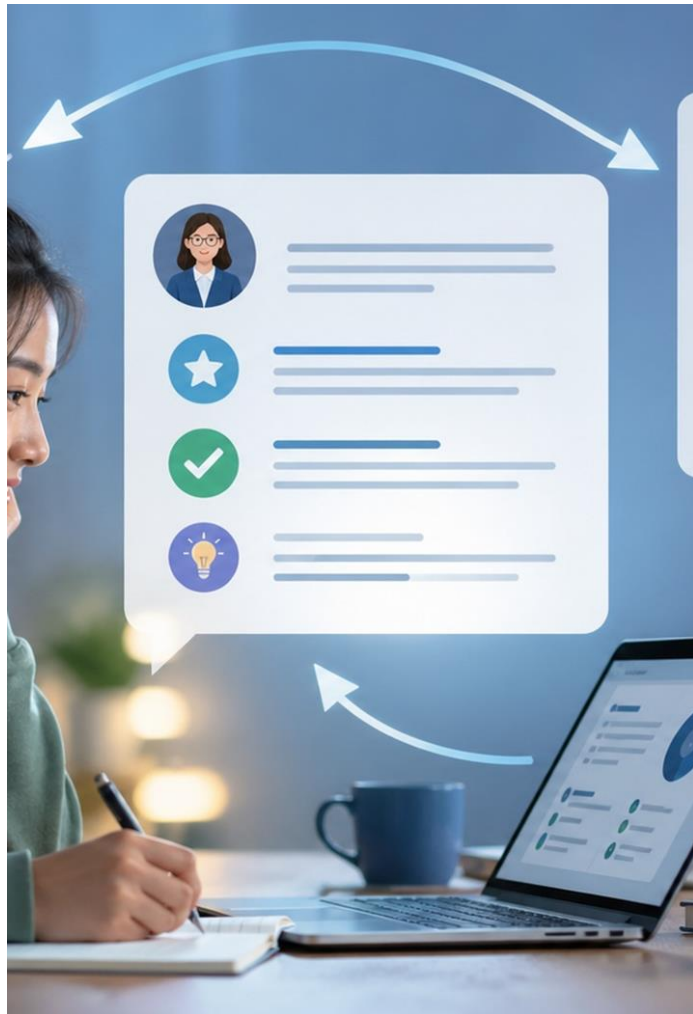
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2835-3727>

Email: sarkisova_oksana@kneu.edu.ua

Контактні телефони для довідок:

(044) 371 61 05 або (050) 525 48 84

Актуальність теми

23.05.2026

Цифрова трансформація вищої освіти потребує людиноцентризованих моделей змішаного навчання.

Головні проблеми навчання у

Без спеціальної роботи групи застрягають на початкових стадіях розвитку групи (Б. Такмен) «Формуванні» або «Конфлікті» - навчання стає ФОРМАЛЬНИМ.

Мета дослідження

- Теоретичне обґрунтування та практичне моделювання системи групової взаємодії студентів на основі адаптованої моделі Col (Community of Inquiry, Col), розроблену D.R. Garrison, T. Anderson та W. Archer (2000) під час занять в змішаному форматі.
- Створення конкретного інструментарію для викладачів ЗВО, який дає змогу спроектувати безпечне середовище співпраці, що безпосередньо впливає на якість взаємодії між студентами та змінює її на краще.

01

Підвищення рівня взаємодії

02

Усвідомлення основ командної роботи

03

Зміцнення зв'язків у групі

Теоретична основа: концепція «Спільнота дослідників» (CoI)

«Взаємодія між студентами та викладачами у трьох взаємопов'язаних елементах:

- *КОГНІТИВНІЙ ПРИСУТНОСТІ,*
- *СОЦІАЛЬНІЙ ПРИСУТНОСТІ*
- *НАВЧАЛЬНІЙ ПРИСУТНОСТІ*

є необхідною для ефективного навчання в онлайн-, змішаних та очних форматах для конструювання особистісного сенсу та підтвердження взаєморозуміння»

Garrison D. R., Anderson T., Archer W. Critical Inquiry in a Text-Based Environment: Computer Conferencing in Higher Education. *The Internet and Higher Education*. 2000. Vol. 2(2-3). P. 87–105. <https://www.thecommunityofinquiry.org/coi>

Зображення: <https://www.shutterstock.com/ru/search/facilitator-concept>

Сучасні дослідження:

Зображення: <https://www.shutterstock.com/ru/search/facilitator-concept>

+ **ПРИСУТНІСТЬ** учня, яка фокусується на *саморегуляції, самоефективності* та *індивідуальній активності* студента (Shea et al., 2022)

Shea P., Bidjerano T. Learning Presence: Towards a Theory of Self-Efficacy, Self-Regulation, and the Development of a Communities of Inquiry in Online and Blended Learning Environments. Computers & Education. 2010. Vol. 55(4). P. 1721–1731

ЗАЛУЧЕНІСТЬ виступає об'єднувальним елементом, що інтегрує всі чотири форми присутності, перетворюючи їх на цілісну навчальну екосистему (C. Kuo (2025)

Kuo C. Engagement as a Binding Agent: A Critical Analysis of the Revised Community of Inquiry Framework. Frontiers in Psychology. 2025. Vol. 16. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2025.1666669/full>

Наша модель спрямована на перехід від формальної **ПРИСУТНОСТІ** до глибокої **ЗАЛУЧЕНОСТІ**

Нова роль викладача

- ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ
- ЗАЛУЧЕННЯ ДО САМООРГАНІЗАЦІЇ ЧЕРЕЗ ЗАВДАННЯ:

01

СТВОРЕННЯ
БЕЗПЕЧНОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА
МОТИВАЦІЯ ДО
СПІВПРАЦІ

02

РОЗПОДІЛ
ОБОВ'ЯЗКІВ

03

РІВНОПРАВНІСТЬ У
ДИСКУСІЇ ТА ВНЕСКУ
В РОБОТУ

04

АСИНХРОННИЙ
СУПРОВІД

05

ПРОЗОРЕ ВЗАЄМО-
ОЦІНЮВАННЯ

Як це виглядає на практиці?

«АСИНХРОННИЙ СУПРОВІД» (робота між заняттями)

Синхронно (практичне заняття)

- Структурування ролей
- Інструктаж

Асинхронно (середина тижня)

- Самостійна робота за ролями
- Взаємооцінювання

Синхронно (практичне заняття)

- Презентація рішень
- Асинхронний зворотній зв'язок з викладачем

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ПРОЄКТУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ

ЗАВДАННЯ ВИКЛАДАЧА	ЕТАП	ПРИЙОМ	ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ
Створення безпечного середовища	Початок заняття (5-7 хв)	Емоційний криголам (вправи, меми, метафоричні карти)	Padlet / Miro – дошки емоцій Mentimeter
Розподіл обов'язків	Протягом тижня (асинхронно)	Самостійна робота відповідно до ролі (Шаблон 1)	Notion / Trello / Google Sheets
Рівноправність у дискусії, рівний внесок	Синхронна пара	Silent Brainstorming (Brainwriting) – «мовчазне, індивідуальне» генерування ідей, потім – групове (Шаблон 2)	Miro / Jamboard (персональні зони для стікерів)
Асинхронний супровід	Середина тижня	Асинхронний зворотній зв'язок з викладачем через опитування про хід роботи (Шаблон 3)	Telegram / Discord – чати, опитування, аудіопідказки
Прозоре оцінювання	Фінал теми	Взаємооцінювання за критеріями (Шаблон 4)	Google Forms (анонімно) Miro (Start/Stop/Continue)

Практичні пропозиції

Впровадити модель «Асинхронного супроводу»

При вивченні психолого-педагогічних дисциплін в змішаному форматі

Інтегрувати в LMS Moodle / Miro / Notion:

Шаблони з структурування ролей з щотижневою ротацією («Координатор», «Аналітик», «Скептик», «Презентатор»)

Шаблони «протоколів» «мовчазного» брейнштурмінгу

Шаблони з формами анонімного взаємооцінювання

Зробити обов'язковими

Короткі організаційні ритуали :

Криголами

Обов'язковий зворотній зв'язок з викладачем в середині тижня .

Зображення: <https://www.shutterstock.com/ru/search/facilitator-concept>

ВИСНОВКИ

Успішна взаємодія студентів забезпечується не кількістю використовуваних засобів, а чіткістю організаційного дизайну курсу.

- ✓ Завдання викладача – не тотальний контроль, а фасилітація групової взаємодії.
- ✓ Завдання викладача – створення безпечного середовища + організація навчання співрегуляції через готові шаблони та асинхронний супровід.

Такий підхід підтримує групову динаміку в асинхронні періоди та формує реальну професійну компетентність майбутніх фахівців.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Сучасні освітні технології у практиці професійної підготовки майбутніх педагогів

**Федорчук В.В., канд. пед. наук, доцент кафедри
педагогіки та менеджменту освіти
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка**

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0560-3471>

Email: vicfed@kpmu.edu.ua

1918
К-ПНУ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

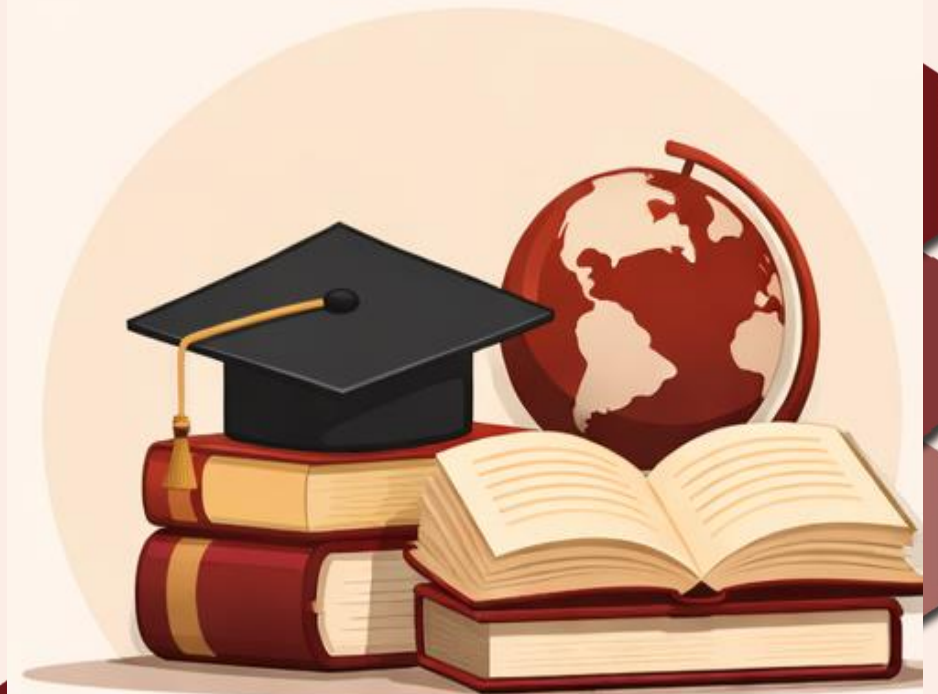
АКТУАЛЬНІСТЬ

Підготовка майбутніх педагогів, здатних ефективно впроваджувати сучасні освітні технології, новітні форми та методи професійної діяльності, набуває особливої актуальності в умовах сучасного реформування системи освіти України. Сьогодні суспільство потребує не лише фахівців із ґрунтовними знаннями, сформованими вміннями та професійними компетентностями, але й творчих, ініціативних, мобільних педагогів, здатних до нестандартного мислення, професійного саморозвитку та оперативного реагування на виклики сьогодення.

1918
К-ПНУ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГЕНКА

Інтерактивні технології

- 1) Технології кооперативного навчання (робота в парах, ротаційні трійки).
- 2) Технології колективно-групового навчання (незакінчене речення, ажурна пилка, мозковий штурм, мікрофон).
- 3) Технології ситуативного моделювання (розігрування ситуацій за ролями, операційна гра (тренінг), симуляція).
- 4) Технології опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, займи позицію, зміни позицію).

1) Колективний проєкт «Україна починається з мене»

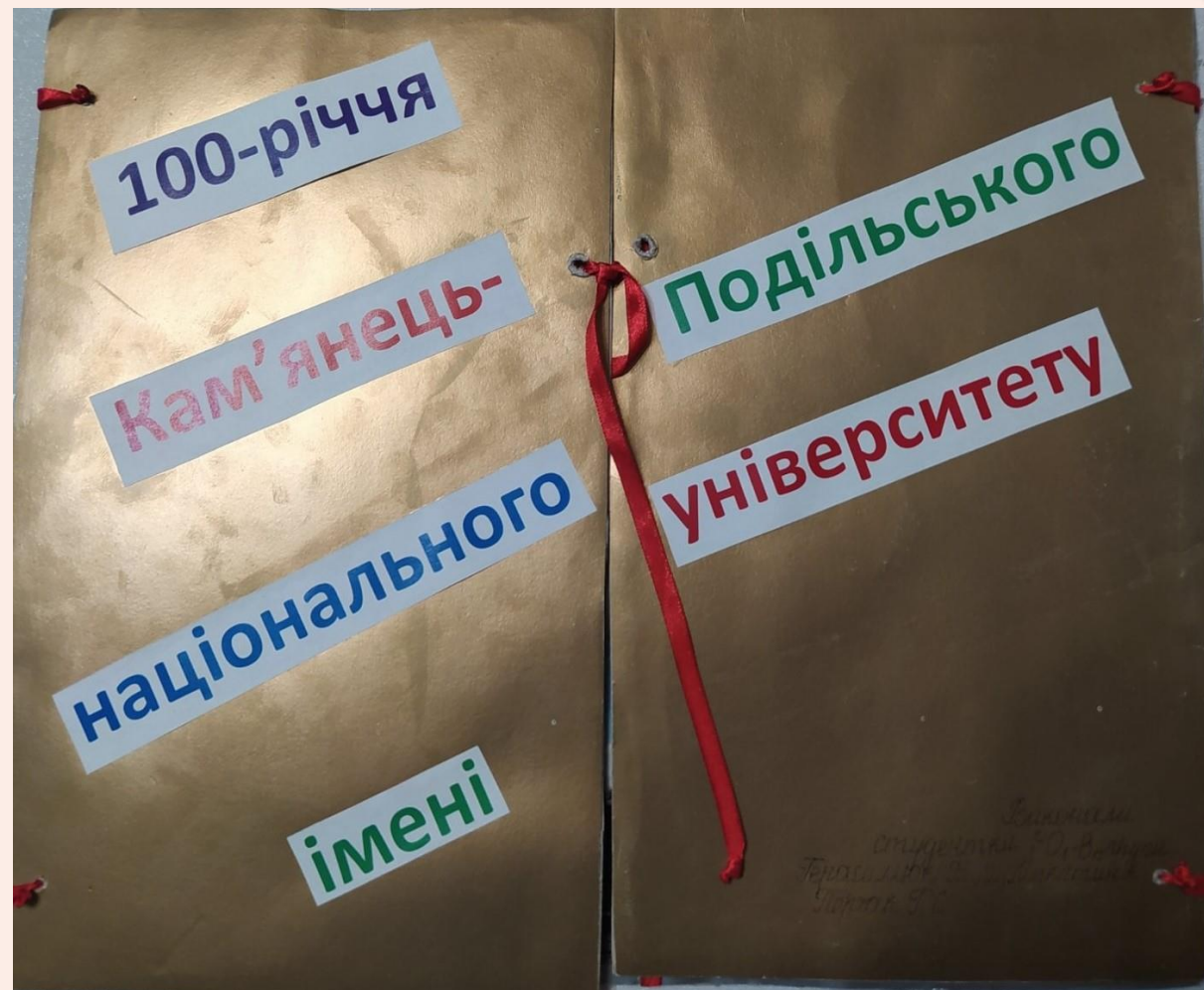

2) Групові проєкти (лепбук)

1918
К-ПНУ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

3) Індивідуальні проєкти

Mind Map, інфографіка

К¹⁹¹⁸-ПНУ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГЕНКА

Цікаві Факти ПРО СОНЦЕ

- 1** Вік Сонця близько 4,6 мільярда років
- 2** Температура на поверхні Сонця: 5,500°C
- 3** Відстань від Землі до Сонця 150 мільйонів км
- 4** Сонячне світло іде до Землі 8 хвилин
- 5** Сонце в 109 разів більше за Землю!

"МУРАШКИ - МАЛЕНЬКІ ТРУДІВНИКИ ПРИРОДИ"

МУРАШКИ-ЛІСТОЖИТІ:
Вони не їдять листя, як жуки чи черви. Вони їдять тільки клітковину, яку виводять з листя за допомогою спеціальних ферментів.

5 ФАКТІВ ПРО МУРАШ:

- Мурашки живуть в колоніях і мають свою соціальну структуру.
- Мурашки можуть жити до 30 років.
- Мурашки використовують для будівництва своїх гнізд.
- Мурашки використовують для захисту своїх гнізд.
- Мурашки використовують для зберігання їжі.

Мурашки-довгожителі! Багато хто думає, що комахи живуть кілька днів. Але королева деяких видів мурашок може жити до 30 років — це рекорд серед комах!

МУРАШКИ "АМАЗОНКИ"

ПОРИ РОКУ

ВЕСНА	ЛІТО
• Тривалість: 92 дні	• Тривалість: 93 дні
• Температура: +8°C...+18°C	• Температура: +20°C...+30°C
Факти: • Розквітають квіти • Повертаються птахи • Тане сніг	Факти: • Спокійна погода • Купання в морі • Дозрівають ягоди
ОСІНЬ	ЗИМА
• Тривалість: 91 день	• Тривалість: 89 днів
• Температура: +5°C...+15°C	• Температура: -5°C...-15°C
Факти: • Листя жовтіє • Дощі і тумани • Відлітають птахи	Факти: • Сніг та лід • Морози і замітлі • Катання на санчатах

Довжина року: 365 днів | 4 пори року | 12 місяців

Січень Березень Червень Місця Грудень Грудень

Що це таке?

Весняні квіти — це перші рослини, які розквітають після зими. Вони з'являються тоді, коли природа прокидається від зимового сну.

Цікаві факти

- Весняні квіти Увіяються, коли стає тепліше і тане сніг.
- Вони одними з перших прикрашають землю після зими.
- Багато весняних квітів мають яскраві кольори, щоб привертати увагу комах.
- Деякі квіти можуть рости навіть тоді, коли ще холодно.
- Весняні квіти допомагають бджолам знаходити бку — нектар і пилок.

Важливо!

Багато весняних квітів за до Червоної книги, бо їх залишилося мало. Їх потрібно берегти!

Квіти з Червоної книги

північний сон-трава крокус

ерітраїїв іжонський рвст

Бережіть весняні квіти!

УРОК ПРИРОДОЗНАВСТВА

ЯК НАРОДЖУЄТЬСЯ МЕТЕЛИКА? ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ МЕТЕЛИКИ

- СТАДІЯ 1: ЯЙЦЕ**
Маленькі яйця на листі
Розмір: 1-2 мм
Час: 2-3 дні
- СТАДІЯ 2: ГУСИЦЯ**
Личинка їсть рослину
1 тма. Листя рослини зростає, у 100 разів!
- СТАДІЯ 3: МЕТЕЛИК**
Плетворини (метаморфоз)
Кожин для захисту
Час: 1-2 тижні
- СТАДІЯ 4: ЛЯЛЧКА**
Дорослий метелик
Готується метаморфоз
Г. Зберігає яйця

МІТРИЧКА

6 7 8 9 10

ГЕТІВ ПОЧАТКОВИЙ РАХУНОК

ФІГУРИ (GEOMETRIC SHAPES)

І ЧАСМО ФІГУРИ

ТРИКУТНИК ПРЯМОКУТНИК

ІІ ФОРМИ НАВОКОЛО НАС

МАТЕМАТИКА ЦЕ ЦІКАВА

Гусениця (личинка) غسینیة

Тривалість: 3-7 днів

Мета — поїсти, аби набрати сили на метелика

Гусениця (личинка)

Тривалість: 3-7 днів

Тривалість: 3-7 днів

Кокон

Тривалість: 3-7 днів

Тривалість: 3-7 днів

Метелик

Тривалість: 3-7 днів

Аналітика Сторінки 001-025

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА МОТИВАЦІЙНИМ КРИТЕРІЄМ

100% опитаних респондентів визнають необхідність використання освітніх технологій в професійній діяльності.

Що мотивує до використання освітніх технологій?

Бажання підвищити ефективність освітнього процесу

90,5%

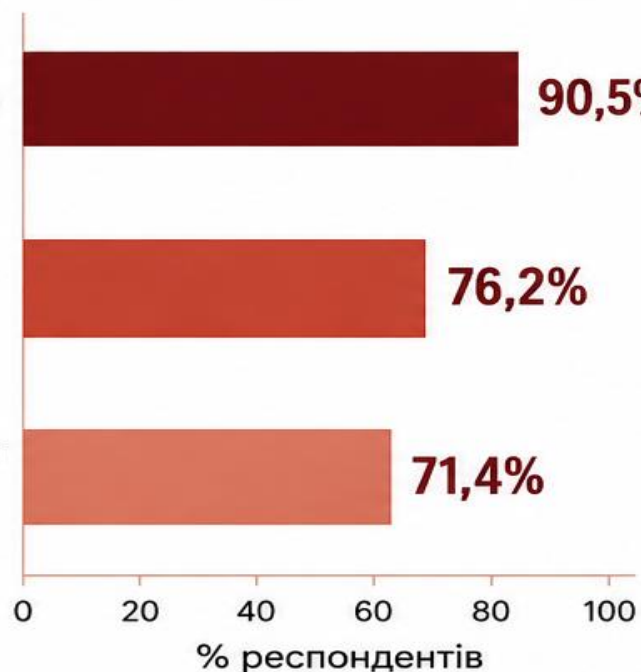
Прагнення підвищити власну професійну компетентність

76,2%

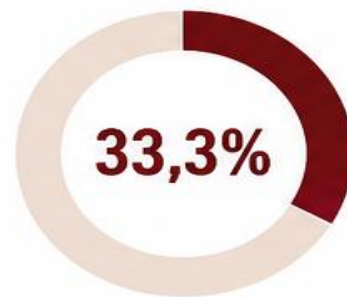

Намагання зацікавлювати здобувачів освіти

71,4%

Чого не вистачає для активнішого використання освітніх технологій?

Не вистачає власної ініціативи та самостійності в оволодінні матеріалом щодо освітніх технологій

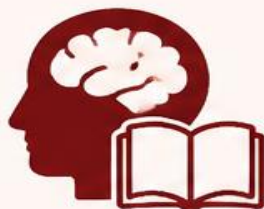

Не вистачає власної мотивації

Незважаючи на високий рівень мотивації до використання освітніх технологій, важливими напрямками роботи залишаються формування внутрішньої мотивації та розвиток ініціативності й самостійності здобувачів освіти.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА КОГНІТИВНИМ КРИТЕРІЄМ

100% респондентів змогли назвати відомі їм освітні технології.

Скільки освітніх технологій змогли назвати респонденти?

67%
респондентів назвали більше трьох технологій

33,3%
респондентів назвали п'ять і більше освітніх технологій

Чи хотіли б респонденти ознайомитися з більшою кількістю освітніх технологій?

38,1%
опитаних зазначили, що під час навчання вони хотіли б ознайомитися з більшою кількістю освітніх технологій.

Отримані результати свідчать про достатній рівень обізнаності здобувачів освіти щодо освітніх технологій, однак водночас виявляють потребу в розширенні їхнього знання та ознайомленні з новими технологіями у процесі професійної підготовки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА ДІЯЛЬНІСНИМ КРИТЕРІЄМ

Які освітні технології Ви використовуєте або хотіли б використовувати?

100% опитуваних вказали на використання або бажання використовувати певні освітні технології.

42,8%

РЕСПОНДЕНТІВ ВИКОРИСТОВУЮТЬ
ТРИ І БІЛЬШЕ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Отримані результати підтверджують зацікавленість майбутніх педагогів у використанні освітніх технологій та їхнє намагання підвищувати рівень власної компетентності. Це виявляє необхідність глибшого практичного освоєння технологій під час навчання в магістратурі.

Декларація прозорості даних

- Представлені матеріали відображають результати авторського дослідження та аналітичних узагальнень.
- Використання ШІ мало виключно технічний характер у сфері візуалізації, тоді як концептуальне наповнення, структура та формулювання залишаються авторськими.

Дякую за увагу!

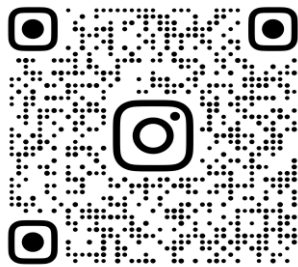
Адаптаційний потенціал педагога в кризових умовах: ресурсність та стратегії

Остапйовський О. І.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології
Волинського інституту післядипломної
педагогічної освіти

<https://orcid.org/0000-0001-5006-9290>

[e-mail: o.ostapiovskyi@vippp.org.ua](mailto:o.ostapiovskyi@vippp.org.ua)

OLEXANDER_OST13

Сучасний соціокультурний та освітній простір України функціонує в умовах перманентної кризи:

- повномасштабна війна
- поєднання наслідків пандемії COVID-19
- стрімка цифровізація

Подвійне навантаження на педагога:

- з одного є безпосереднім суб'єктом переживання травматичних подій
- з іншого - ключовий стабілізуючий чинник, «безпечний дорослий» для здобувачів освіти

Адаптаційний потенціал педагога — інтегральна характеристика, що визначає здатність особистості не лише протистояти деструктивному впливу стресогенних факторів, а й трансформувати професійну діяльність відповідно до нових вимог реальності без втрати ментального здоров'я.

«адаптаційний потенціал» у психологічній науці тісно пов'язане з категоріями життєстійкості (resilience), стресостійкості та адаптивності.

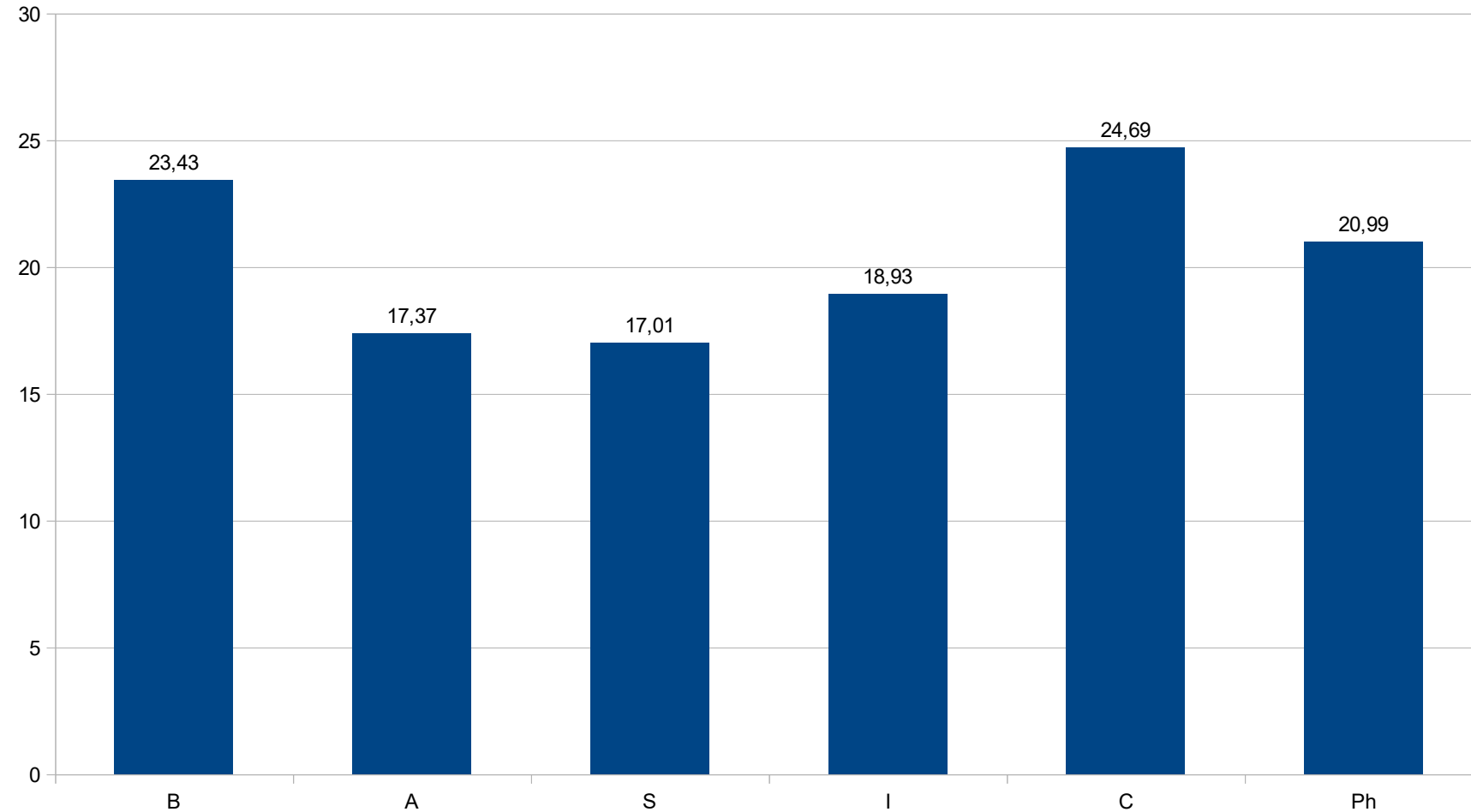
Теорія збереження ресурсів С. Хобфолла (Conservation of Resources Theory), криза запускає «спіраль втрат» (loss spiral), коли дефіцит одного ресурсу (наприклад, фізичної безпеки або стабільного зв'язку) призводить до швидкого виснаження інших (емоційних, когнітивних). Адаптаційний потенціал у цьому контексті виступає як «ресурсний пул», здатний амортизувати первинні втрати та запустити «спіраль надбань» (gain spiral), що веде до посттравматичного зростання

Ресурсність педагога за багатовимірною моделлю BASIC Ph

в людини існує свій потенціал, досвід у подоланні стресової події в шести модальностях:

1. *B* - *Belief & values* - віра, переконання, цінності, філософія життя.
2. *A* - *Affect* - вираження емоцій та почуттів.
3. *S* - *Socialization* - соціальні зв'язки, соціальна підтримка, соціальна приналежність, спілкування.
4. *I* - *Imagination* - уява, мрії, спогади, творчість.
5. *C* - *Cognition, thought* - розум, пізнання, когнітивні стратегії.
6. *Ph* - *Physical* - фізична активність, тілесні ресурси.

BASIC Ph результати педагогів у Волинській області n=479 з 25.01.2023 по 07.12.2025

Оцінка ресурсності

Оцініть, будь ласка, свій рівень втоми (де 1 - найменше втомлені, 10 - найбільш втомлені)	6,13
Оцініть, будь ласка, свою здатність справлятися з стресовими ситуаціями (де 1 надзвичайно важко справлятися з стресовими ситуаціями, 10 - надзвичайно легко)	6,13
Оцініть, будь ласка, свій рівень гніву (де 1 не злюсь, не гніваюсь, 10 - надзвичайно розгніваний, постійні спалахи гніву)	4,58

Феномен емоційного контейнування та ризику вигорання

Діагностика професійного вигорання (К. Маслач, С. Джексон в
адаптації Н. Е. Водоп'янової) n=425

24,43	10,13	29,3
<p>“емоційне виснаження”</p> <p>Низький: 0-16 Середній: 17- 26 Високий: 27+ балів.</p>	<p>“деперсоналізація”</p> <p>Низький: 0-6 Середній: 7- 12 Високий: 13+балів.</p>	<p>“редукція особистих досягнень”</p> <p>Низький (висока самооцінка): 39+ балів. Середній: 32-38 Високий (низька самооцінка): 31-0</p>

адаптаційний потенціал педагога не є статичною величиною. Це динамічна система, яку можна і необхідно розвивати через плекання особистої ресурсності, опанування дієвих копінг-стратегій та створення безпечного психологічного простору всередині освітньої спільноти.

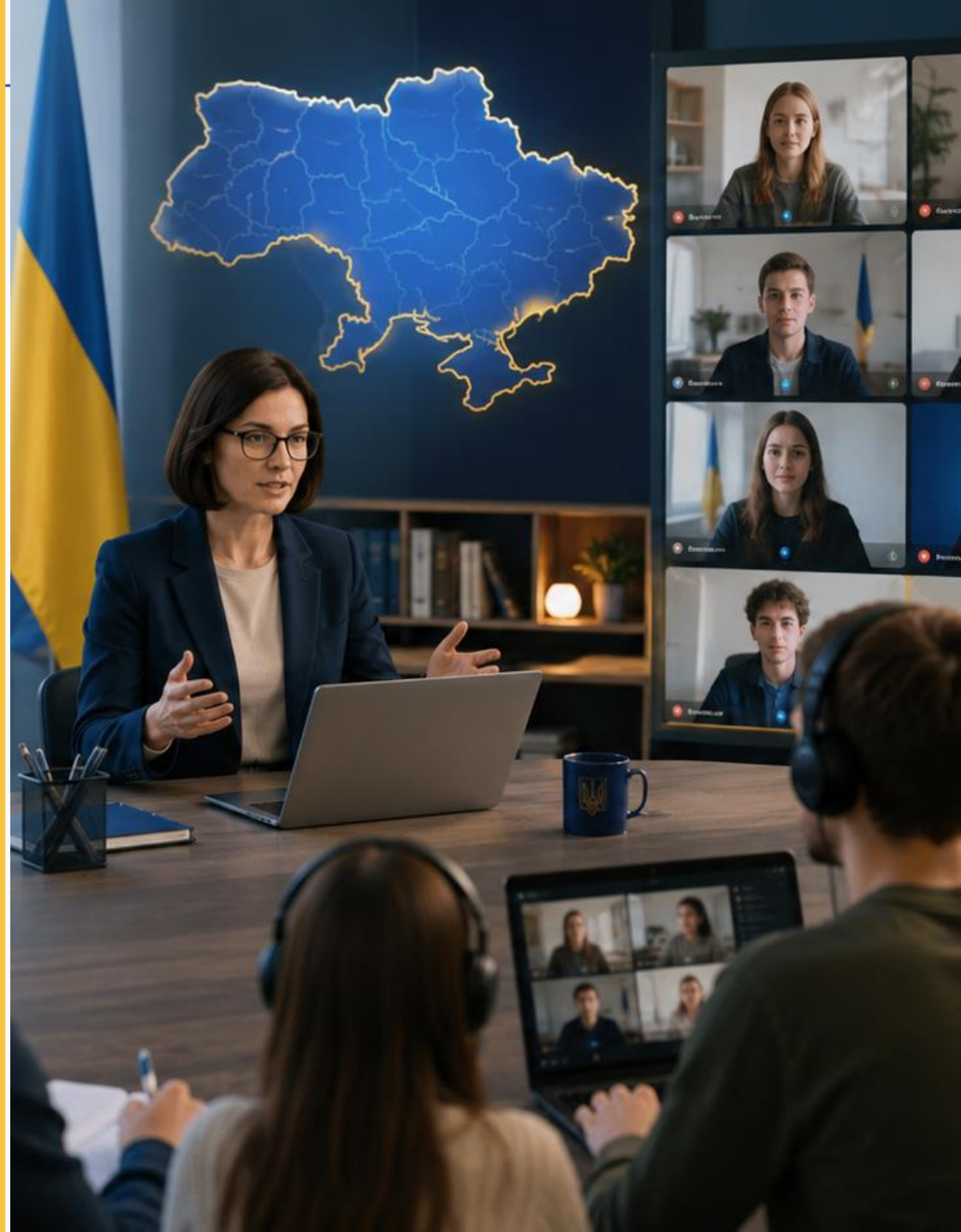
Кам'янець-Подільський національний університет імені
Івана Огієнка

Цифрові та інтерактивні технології у викладанні психолого-педагогічних дисциплін в умовах невизначеності

Науково-практичний семінар
«Сучасні освітні технології у викладанні психолого-педагогічних
дисциплін: адаптація та оновлення у кризових умовах»

Поліщук Світлана Вікторівна
завідувачка кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент
ORCID: 0000-0002-1325-0143 • polishchuk.s@kpnu.edu.ua

21 травня 2026 року

Актуальність теми

Кризові умови змінюють не лише формат навчання, а й логіку педагогічної взаємодії.

- освітній процес має залишатися безперервним, гнучким і безпечним;
- викладачеві потрібні інструменти швидкої адаптації змісту, комунікації та оцінювання;
- цифрові середовища посилюють можливості індивідуалізації та зворотного зв'язку;
- інтерактивність допомагає зберігати академічну мотивацію студентів.

Ключові виклики у кризових умовах

Головне завдання викладача — перетворити нестабільність середовища на керований освітній процес.

безпека

гнучкість

підтримка

Виклики:

- нерівний доступ студентів до техніки й мережі;
- емоційне виснаження та зниження концентрації;
- фрагментарність комунікації в онлайн-середовищі;
- потреба у швидкому оновленні методів контролю й підтримки.

Технологічне ядро сучасного заняття

Оптимальна модель поєднує три типи інструментів:

- платформи організації навчання: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams;
- інструменти взаємодії: Zoom, Meet, Padlet, Mentimeter, Jamboard-аналоги;
- засоби перевірки та рефлексії: Forms, Kahoot, Quizizz, е-портфоліо.

Інтерактивні методи для психолого-педагогічних дисциплін

Метод	Педагогічний ефект	Доцільне використання
Кейс-метод	аналіз реальних педагогічних ситуацій	семінар, практичне заняття
Дискусія	розвиток аргументації та професійної позиції	лекція з елементами діалогу
Мікрогрупи	співпраця, взаємооцінювання, розподіл ролей	аудиторне або онлайн-заняття
Рефлексивний щоденник	усвідомлення власної динаміки навчання	після заняття або модуля

Структура заняття в цифровому середовищі

- короткий вхідний контакт: мета, очікуваний результат, правила взаємодії;
- мікролекція до 15 хвилин із візуальною опорою;
- інтерактивне завдання у парах або групах;
- поточний зворотний зв'язок і мінідіагностика;
- підсумкова рефлексія та індивідуальне завдання.

Методична логіка адаптації змісту

1

Скоротити

залишити ядро теми й очікувані результати

2

Візуалізувати

перевести теорію в схеми, приклади, кейси

3

Активізувати

додати питання, рольову ситуацію, групову роботу

4

Перевірити

дати короткий тест, рефлексію або е-портфоліо

Оцінювання та зворотний зв'язок

У кризових умовах оцінювання має виконувати не лише контрольну, а й підтримувальну функцію.

Діагностичне

визначає стартовий рівень і потреби групи

Формувальне

допомагає коригувати навчання під час теми

Підсумкове

фіксує досягнення результатів навчання

Рефлексивне

розвиває відповідальність студента за власний поступ

Очікувані результати впровадження

- підвищення залученості студентів до активного обговорення;
- збереження якості навчання в аудиторному, дистанційному та змішаному форматах;
- посилення практичної спрямованості психолого-педагогічної підготовки;
- формування цифрової, комунікативної та рефлексивної компетентностей майбутніх фахівців.

Висновки

Сучасні освітні технології мають цінність тоді, коли вони не замінюють педагога, а підсилюють його методичну, комунікативну й підтримувальну роль.

- адаптація освітнього процесу потребує методичної системності;
- цифрові інструменти варто добирати відповідно до результатів навчання, а не навпаки;
- інтерактивні методи забезпечують стійкість навчальної взаємодії в умовах невизначеності.

Дякую за увагу!

ORCID: 0000-0002-1325-0143
sunrisemoon@email.ua

ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДУАЛЬНОЇ ІТ-ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВІД НАВИЧОК ДО ЦІННІСНОГО ЛІДЕРСТВА Й НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Микола-Олег Єршов,

доктор філософії,

докторант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих

імені Івана Зязюна НАПН України,

директор ТОВ «Український центр дуальної освіти»,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6839-622X>

E-mail: my.yershov@gmail.com

Руслан Савчук,

здобувач ступеня доктора філософії

у галузі А Освіта за спеціальністю А1 Освітні науки

Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України,

консультант ТОВ «Український центр дуальної освіти»,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8363-1222>

E-mail: roma197115@gmail.com

Традиційна модель підготовки ІТ-фахівців стала загрозою нашій стійкості

Криза моделі: Неприпустима розкіш

- Формальне підписання щоденників та оцінювання.
- Час «екскурсійного» підходу до практики вичерпано.

Виклик національного масштабу

- ІТ-сектор — фундамент національної стійкості під час війни.
- Підготовка фахівця, здатного творити і захищати цифровий суверенітет.

Наша Мета: Фундаментальна трансформація: перехід до повноцінної моделі, де робоче місце стає навчальною аудиторією, а університет готує відповідальну національну еліту.

Успішні кейси в Україні залишаються точковими на фоні європейської системності

Масштаб залучення до дуальної освіти

Україна: **1.4%** компаній залучені до дуальної освіти

ЄС: понад **30%** компаній у дуальній системі

Структурний аналіз: Точковість проти Системності

Точкові лідери (Україна)

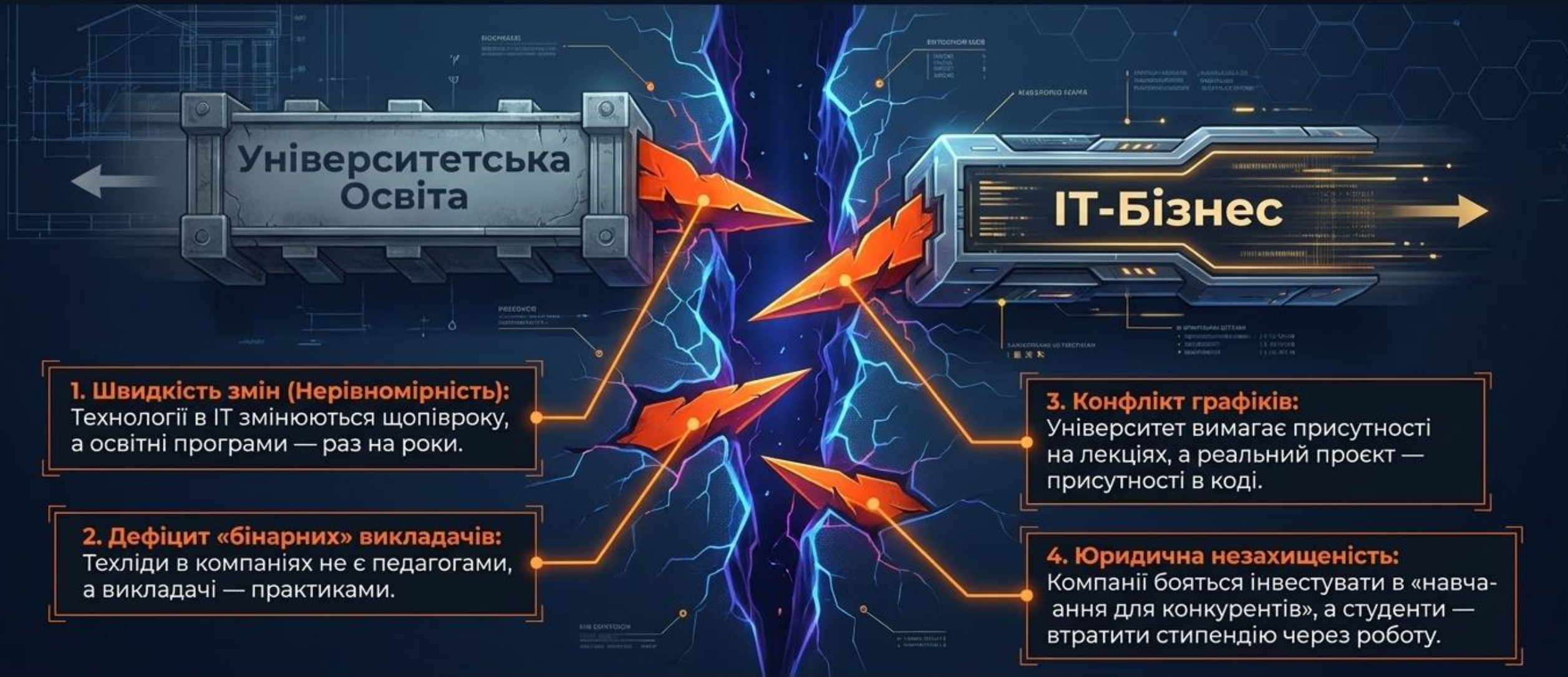
- **КНУ ім. Т. Шевченка та КПІ ім. І. Сікорського:** Project-based learning у партнерстві з гігантами (Huawei, Unitsoft). Високий запит ринку.
- **Житомирська політехніка:** Регіональний лідер. Спільні лабораторії дозволяють 90% студентів ставати Junior+ фахівцями до отримання диплома.

Системний потенціал (ЄС)

Висновок: Після затвердження Положення (2023) розділи з'явилися на сайтах усіх ЗВО, але кількісно це явище залишається точковим і не розкриває економічного потенціалу.

Чотири системні розриви руйнують міст між університетом та реальним бізнесом

Реальна трансформація підмінюється паперовою імітацією дуальної освіти

Паперова «дуальність»:

Розширене підписання договорів замість реальної зміни навчання.

Некваліфікований супровід:

У компанії немає сертифікованого ментора, в ЗВО — викладача, що розуміє бізнес-процеси.

Підміна понять:

Студент сам шукає практику, а ЗВО легалізує її як "дуальну освіту".

Формалізм оцінювання:

Оцінюються паперові звіти, а не реальний прогрес у коді чи розвитку особистості.

Консерватизм:

Нові назви дисциплін при архаїчних методах і змісті викладання.

Ігнорування ціннісної бази перетворює студента на вразливого "цифрового найманця"

Step 1

Технологічна сліпота:

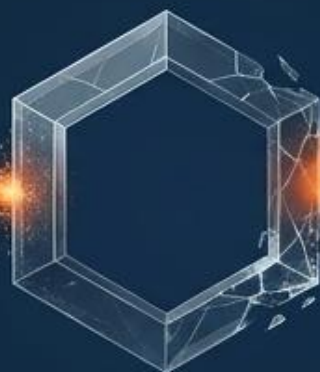
Отримуємо «геніїв коду», не здатних прорахувати руйнівні соціальні наслідки алгоритмів.

Step 2

Вразливість до маніпуляцій:

Високий IQ у програмуванні не гарантує захисту від дезінформації.

Step 3

Ціннісний вакуум:

Фахівець стає «цифровим найманцем», якому байдуже, на економіку якої країни працювати (України чи агресора), якщо платять більше.

Step 4

Криза відповідальності:

Відсутність емпатії, громадянської свідомості та самоусування від стратегічних проблем.

Step 5

Цифровий егоїзм (Удар по державі):

Вузькопрофільний виконавець дбає лише про власний прибуток замість побудови національного IT-бізнесу.

Справжня дуальність вимагає нової філософії: від підготовки "ресурсу" до виховання еліти

ЗВО (Human Software)

Формування особистості, підготовка лідера, відповідального громадянина з високою цифровою культурою.

ЗВО
(Human)

IT-бізнес
(Hard Skills)

Ціннісний
Лідер /
Еліта

Держава
(Юридичний щит)

IT-бізнес (Hard Skills)

Формування та відповідальність за технічну кваліфікацію і актуальність навичок.

Юридичний захист, мотивація та незалежний цифровий моніторинг якості професійної та соціогуманітарної підготовки.

Вища IT-освіта — це формування інтелектуальної еліти цифрової ери, а не просто передача інструкцій.

Системний опір інноваціям живиться страхом, архаїчними правилами та відсутністю довіри

ІННОВАЦІЯ / ДОВІРА

Академічні консерватори:

Бояться втрати навантаження. Не вміють навчати лідерству, підприємництву та соціальній відповідальності.

Бізнес-прагматики:

Не мають культури менторства. Бояться інвестувати в освіту. Використовують студентів на низькокваліфікованих рутинних завданнях.

Бюрократична машина:

Жорсткі рамки ліцензійних умов та складність перезарахування навичок, здобутих у компанії.

Тіньова система та пасивність:

Здобувачі прагнуть лише диплома. Тіньові гравці заробляють на імітації.

Подолання кризи потребує синхронних дій університету, бізнесу та держави

Університети (Трансформація)

- Сміливість трансформувати навчальний план.

- Посилити соціогуманітарний блок.

- Реально виховувати еліту, а не лише декларувати її.

Бізнес (Інвестиції)

- Готовність інвестувати в дуальну освіту.

- Забезпечити якісну психолого-педагогічну підготовку наставників.

- Мотивувати співробітників до менторської діяльності.

Держава (Протокол довіри)

- Створити «безпечний протокол» довіри для всіх суб'єктів.

- Юридично захистити реформи та унормувати мотивацію.

- Забезпечити незалежну перевірку якості результатів.

**Якість підготовки ІТ-фахівців —
це безпосередня запорука національної
та економічної безпеки держави.**

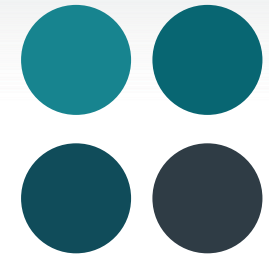
Від навичок до ціннісного лідерства. Від ресурсу до національної еліти.

БУЛАВИНА О.А., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0198-1838>

Email: bulavina.olena@kneu.edu.ua

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ:

**КЕЙСИ ВПРОВАДЖЕННЯ
ОСВІТНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ**

1

Статки мільярдерів щорічно збільшуються на \$900 млрд. або майже на \$2,5 млрд. в день до 2019 року та більше 4,2 млрд. в день після 2022 року.

Освіта - 7-ме місце: у міру того як росте багатство, все більше людей прагнуть здобувати освіту, яка дозволяє підвищити багатство [щорічний звіт World Wealth Report консалтингове агентство Capgemini, <https://ukr.segodnya.ua>].

«Спосіб мислення» є ключовим компонентом понять «вища освіта», «компетентність», «результат навчання» [Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами та доповненнями) [Про вищу освіту | від 01.07.2014 № 1556-VII \(rada.gov.ua\)](http://rada.gov.ua)]

**РОЗВИВАТИ ЕКОНОМІЧНЕ
МИСЛЕННЯ АКТУАЛЬНО**

РОЗВИТОК МИСЛЕННЯ У НАВЧАННІ - ...

навчальна стратегія, яка
розвиває навички
високого рівня мислення і
навчає студентів
застосовувати свої знання
в реальних ситуаціях

TEACH-THOUGHT

What Is TeachThought? A Summary.

URL: <https://www.teachthought.com/about/>

2

**ГРУНТУЄТЬСЯ НА:
ПОТРЕБАХ
ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЯХ
ЕКОНОМІЧНИХ МОТИВАХ**

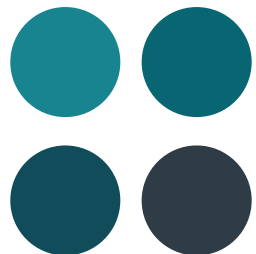
1. **Мотиви нагромадження**
2. **Мотиви інвестування**
3. **Мотиви праці й
споживання**

Форма економічної свідомості, яка характеризується не просто сумою економічних знань, а усвідомленими та застосованими на практиці орієнтирами економічної поведінки

Психічний процес узагальненого, опосередкованого відображення економічної дійсності, при якому виявляються найбільш істотні зв'язки між предметами та явищами

ЕКОНОМІЧНЕ МИСЛЕННЯ

Якщо б працювали всі 10-15 млрд. нейронів у двох станах, то місткість мозку збільшилася у 210 млрд. разів (для написання цього числа зі швидкістю 1 символ за 1 сек. знадобилося 90 років)

Як внутрішня розмова із собою (поверхневі та глибинні мовні структури; стереотипи)

Як постійна зміна образів (відкриття у ві сні; впізнаваність образу – 98,99%)

* Daine F. Halpern Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking.

**РОЗВИВАТИ ЕКОНОМІЧНЕ
МИСЛЕННЯ МОЖЛИВО**

ЛІВА ПІВКУЛЯ

- опосередкований зв'язок з середовищем
- перетворення образів на символи
- абстрактне, повільне сприймання
- концентрована увага
- довільна, смислова, словесно-логічна пам'ять
- понятійне, контекст-незалежне, аналітичне мислення
- логіка
- ригідність
- словниковий і граматичний склад
- оперування вербально-знаковою інформацією
- читання
- рахунок

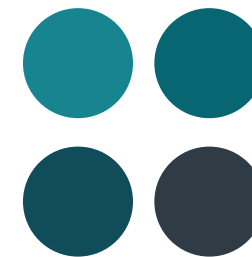
Функціональна асиметрія півкуль головного мозку:

Дві півкулі – два типи мислення (Р. Сперрі, Т. Бьюзен, Д. Халперн)

- безпосередній зв'язок з середовищем
- конкретне, швидке, емоційне, цілісне, одномоментне сприймання
- розподілена увага
- мимовільна, механічна, емоційна та образна пам'ять
- предметно-практичне, образне, контекст залежне, синтетичне мислення
- уявлення
- інтуїція
- лабільність
- інтонаційно-голосова виразність

ЗБАЛАНСОВАНА МОДАЛЬНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ СПРИЯТИМЕ

ПРОДУКТИВНОСТІ

кількість ідей та рішень, що виробила особистість стосовно предмета або сфери дослідження

Результат: альтернативи у вирішенні поставлених завдань/проблем

ЕФЕКТИВНОСТІ

частка ідей та рішень, що принесли особистості матеріальну або нематеріальну користь

Результат: зважене рішення, у підсумку прийняття якого отримана користь значно переважить зусилля та ресурси, що були витрачені на його розробку та впровадження у практику

ІСТОРІЯ TeachThought у КНЕУ...

Питання розвитку мислення, економічного зокрема, в КНЕУ започатковане к.е.н., доц. Оленою Аксьоною

Методичні підходи та перші спроби його діагностування опубліковані у навчально-методичному посібнику «Методика викладання економічних дисциплін»

* Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін. К.:КНЕУ. 2006. 708 с.

СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ В КНЕУ

Бакалаврський рівень

ОПП «Економічна та
бізнес-освіта»

ОПП «Менеджмент
персоналу»

ОПП «Менеджмент
соціальної сфери»

Магістерський рівень

ОНП «Бізнес-освіта та
тренерство»

Освітньо-науковий рівень
(аспірантура КНЕУ)

Центр досконалості
викладання
(для викладачів)

Методика професійного навчання

Економічна дидактика

Тренінг-курс «Розвиток економічного мислення»

Економічна психологія

Економічна дидактика та бізнес-тренерство

Педагогічний дизайн

Тренінг-курс «Розвиток мислення в навчанні»

Економічне мислення: класичні та сучасні моделі

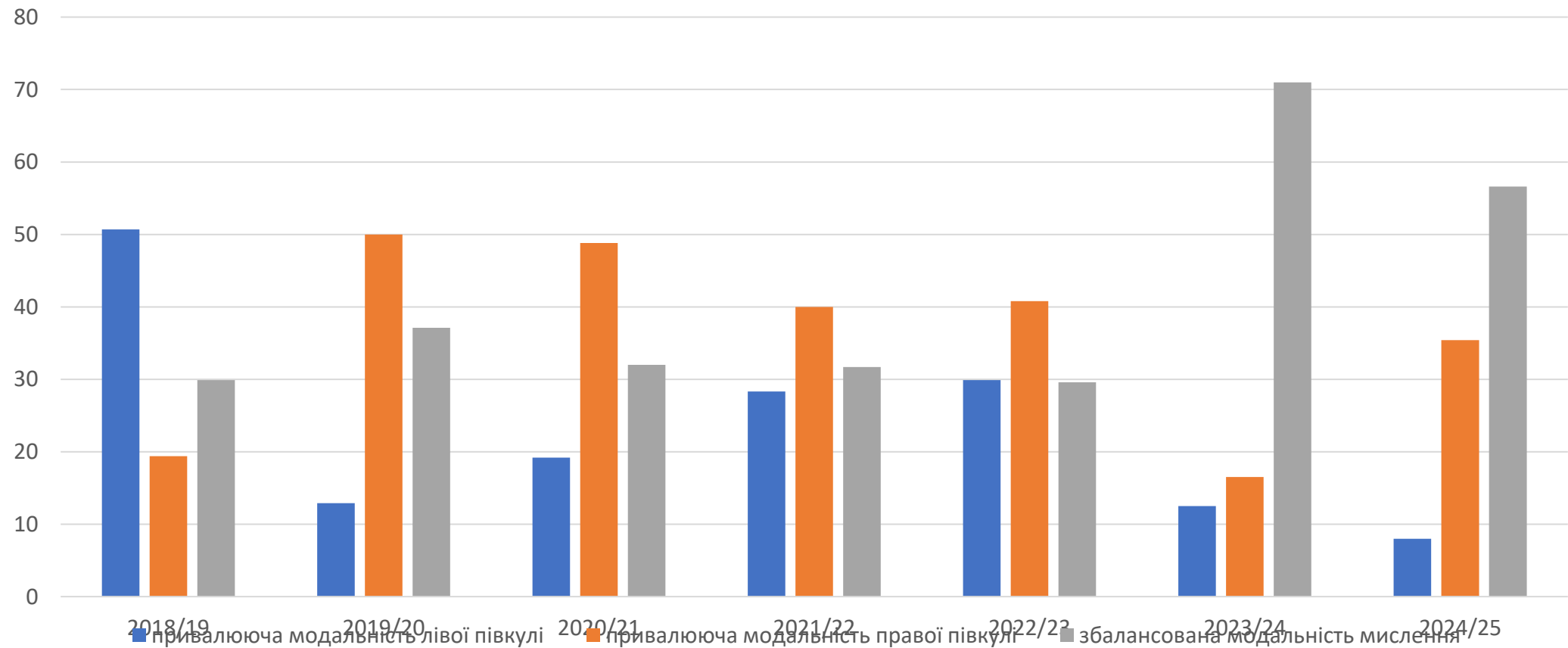
TeachThought (розвиток мислення у навчанні)*

Дизайн навчальної дисципліни*

** - апробовані під час реалізації міжнародного проєкту
UTTERLY спільно з М. Артюшиною та О. Саркісовою*

Технологія	Розвитку	Економічного	Мислення
ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ	ДІАГНОСТУВАЛЬНИЙ	ДИЗАЙН-МЕТОДИЧНИЙ	ОЦІННО-РЕФЛЕКСИВНИЙ
<p>ВИКЛАДАЧ має</p> <ul style="list-style-type: none"> • прийняти цінності та необхідність розвитку ЕМ • бути готовим впроваджувати методичний інструментарій для розвитку ЕМ • стати фасилітатором • створити стимулююче середовище, враховуючи індивідуальні потреби та інтереси студентів 	<ul style="list-style-type: none"> • необхідно визначити існуючі рівні сформованості характеристик мислення здобувачів освіти з метою розробки дизайну навчальної дисципліни з урахування спрямованості на розвиток економічного мислення 	<ul style="list-style-type: none"> • викладач проектує навчальну дисципліну та/або конкретні навчальні заняття відповідно до обраної моделі педагогічного дизайну (наприклад, ADDIE, Дизайн-мислення, ARCS тощо) з орієнтацією на використання різноманітних прийомів, методик та вправ для розвитку характеристик економічного мислення • завдання повинні мати реальний зв'язок з реальними ситуаціями та проблемами • розпізнає розроблений 	<ul style="list-style-type: none"> • викладач отримує зворотний зв'язок від здобувачів освіти, аналізує результати навчання та динаміку рівнів сформованості характеристик економічного мислення • вдосконалює проект впровадження технології розвитку економічного мислення • визначає напрями підвищення результативності технології розвитку економічного мислення • продовжує саморозвиток і вдосконалює свої навички

Результати досліджень модальності мислення здобувачів КНЕУ, 2018-2025 рр.

МЕТОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ

1 ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО ТИПУ

- «водна логіка» Е. де Боно
- бульбашки думок
- «6 капелюхів мислення» – у розділі прийомів мислення «у білому, чорному та жовтому капелюхах»
- «6 пар взуття образу дії» – у розділі про «мислення та дії у сірих кросівках або коричневих черевиках»
- FishBones
- PMI
- калькулятори витрат

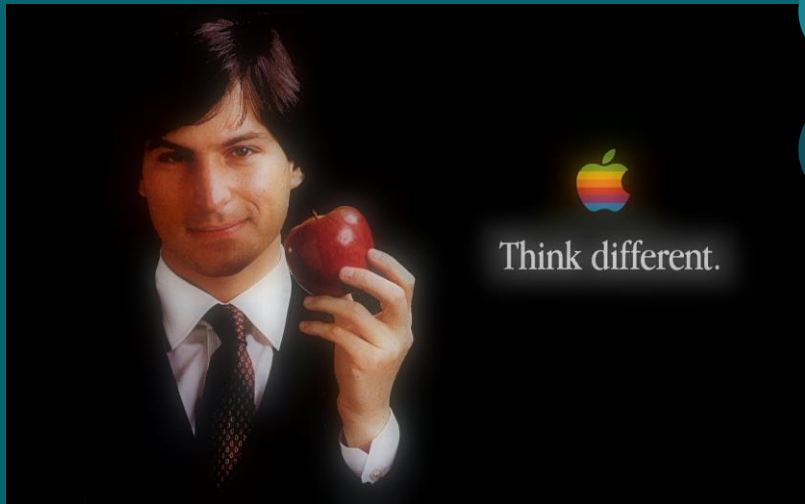
2 ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

- методики нестандартного і творчого мислення
- ефективний пошук альтернатив у процесі прийняття рішень
- «латеральне мислення»
- прийоми розвитку креативності мислення (наприклад, М. Мікалко)
- «мозковий штурм»
- метод фокальних об'єктів
- метод випадкового слова
- сторітелінг
- ведення блогу

3 ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЗБАЛАНСОВАНОЇ МОДАЛЬНОСТІ МИСЛЕННЯ

- методика критичного мислення Д. Халперн
- прийоми щодо розвитку критичного мислення інших авторів
- методики «шість капелюхів мислення» і «шість пар взуття образу дії» Е. де Боно
- L-гра для розвитку стратегічного мислення
- Кейси
- симуляції (ігрові, бізнес процесів)
- методика розвитку радіантного мислення та створення інтелект-карт Т. та Б. Бьюзен

ОБМЕЖЕННЯ ТА ВИКЛИКИ

«...Не виховуйте своїх дітей так, аби вони були багатими. Виховуйте їх, щоб вони були ЩАСЛИВИМИ. Тому, коли вони стануть дорослими, то будуть знати цінність речей, а не їх ціну!»

Стів Джобс

Економічне мислення VS людських цінностей

Моральні дилеми Кольберга (історія Хейнца)

Етичні системи В. Лефевра

99% здобувачів – «ЗА" розвиток економічного мислення

Лавріненко Олександр Андрійович

доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

МЕТОДИКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТЕХНІКИ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЯК ПРАВИЛЬНО ВЕСТИ СЕБЕ ПЕРЕД КАМЕРОЮ І ДЛЯ ЧОГО ПОТРІБНО ЦЬОМУ ВЧИТИСЯ

<https://orcid.org/0000-0001-8673-319X>

e-mail:pedmeister@ukr.net

I. Вчимося бути моделлю

1. Прийнято вважати, що широка посмішка робить кожну людину більш привабливим. Це правило діє в реальному житті, коли співрозмовник бачить весь спектр ваших емоцій. На екрані передати щирість усмішки досить складно. Придивіться до кількох виразів обличчя в дзеркалі, спробуйте зрозуміти, яке з них вам підходить.
2. Одягайтеся зручно. Урочистий одяг не завжди є комфортним. Для того, щоб виглядати в етері природно, необхідно відчувати себе у «своїй тарілці». Одяг, який вчителі одягають рідко, що обмежує рух, не дає тілу дихати, стане однозначним мінусом при он-лайн спілкуванні.

Вчимося бути моделлю

3. Тримайте спину і підборіддя прямо. Навіть якщо у реальному житті ви звикли сутулитися, перед об'єктивом відеокамери необхідно зробити над собою зусилля. На зворотній стороні екрана, пере учнями вчитель із неправильною поставою буде здаватися пригнобленим, нерішучим. І навпаки: пряма спина свідчатиме про впевненість у собі. Правильна постава допоможе уникнути ще однієї проблеми: неправильної посадки голови. Низько опущена голова може створити ілюзію другого підборіддя, занадто високо піднята – відчуття, що ви самовпевнені.
4. Пам'ятайте про сприймання камери. Однотонні речі «глибоких» кольорів виглядають краще, ніж одяг із квітковими візерунками або графічними принтами. Підбирайте для он-лайн уроку речі чорного, синього, сірого кольорів. Уникайте кричущих відтінків і помітних деталей: вони будуть відволікати увагу учнів від вашого обличчя

Як вести себе перед камерою викладачу під час дистанційного навчання.
Загальні поради:

1. Макіяж педагога не повинен бути «агресивним».
2. Дивіться в камеру, а не на монітор пристрою.
3. Уникайте організації дистанційного уроку в тих місцях (біля стійки бару, на дивані, на кухні та інше), що призводить до створення смішних ситуацій.
4. Слідкуйте за жестикуляцією.
5. Не вдягайте занадто великі або яскраві ювелірні прикраси.

Укладка і макіяж

Укладку і макіяж - робимо. Просто вмитися і зачесатися «п'ятірнею» - не варіант. Але, як і одяг, макіяж повинен бути не таким формальним, як в офісі. Три шару тонального крему і яскрава помада будуть недоречні.

Макіяж повинен бути натуральним. Можна підвести брови і очі, щоб вони були більш виразними. Можна додати трохи недбалості, але не перестарайтеся!

Вправи для вдосконалення мовлення перед камерою

1. Станьте рівно, напружте живіт, на видиху звучать фонемі: х-х-х-і.

2. *Вдих.*

Станьте рівно, напружте ліву ногу з видихом х-х-х-х-і.

3. *Вдих*

Станьте рівно, напружте праву ногу з видихом х-х-х-х-і.

Як покращити вимову

Запиши на відео, як ти говориш, жестикулюєш, рухаєшся. Подивися на себе з боку – так ти побачиш проблеми, над якими варто працювати насамперед.

Широко відкривай рот, почни рухати губами, язиком і нижньою щелепою – твоя вимова стане кращою та чіткішою. Якщо не можеш зробити це самостійно, спробуй потримати в зубах корок від вина протягом п'ятнадцяти хвилин.

Як покращити вимову

- **Чітко й виразно читай скоромовки.** Роби це в різних тональностях, змінюй інтонацію, слухай себе. Тренуй красиве звучання, правильні акценти й емоційне забарвлення мови.
- **Дихай глибоко.** Глибокі вдихи допомагають розслабитися.
- **Роби артикуляційну гімнастику** – зарядку для язика, губ і щелепи. Це допомагає розрухати мовний апарат і пригальмовує появу зморшок.
- **Слухай і копіюй дикторів:** вони вміють говорити українською.

Як покращити вимову

- **Спілкуйся з незнайомцями**, розпитуй про все, що тебе цікавить. З друзями чи знайомими ми використовуємо вже звичні моделі побудови розмови, тому спробуй щось нове: це корисно.
- **Покривляйся перед дзеркалом** увечері, говори з різними емоціями, копіюй зірок, тварин. Багатьох моїх знайомих із самого дитинства вчили не показувати негативних емоцій – ми просто залишаємо це все в собі. Як наслідок, наші жести стають скутими, а голос втрачає всі барви. За допомогою цієї вправи ти розвиваєш вираження власних емоцій мімікою, голосом і жестами.
- **Почни слухати себе і спостерігати за собою**. Аналізуй, що ти говориш і як формуєш речення. Кожна розмова – це твоє тренування, тому звертай увагу на деталі.

Сучасні освітні технології у викладанні психолого-педагогічних дисциплін: адаптація та оновлення у кризових умовах

каталог презентацій

матеріали науково-практичного семінару 21 травня 2026 року, м. Київ

Електронний освітній ресурс

Науковий редактор: Петренко Л. М.

